

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 3.21, 3.24 en 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 3.21 t/m 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommiteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommiteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
  - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
  - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
  - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
  - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Als het antwoord op een andere manier is gegeven, maar onomstotelijk vaststaat dat het juist is, dan moet dit antwoord ook goed gerekend worden. Voor het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommitteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examinerator en gecommiteerde (eerste en tweede corrector):*
Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*

Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen is de volgende vakspecifieke regel vastgesteld:

Voor rekenfouten worden geen scorepunten afgetrokken.

Wanneer echter de kandidaat bij een berekening kennelijk verzuimd heeft door schatting controle op het antwoord uit te oefenen, wordt voor deze fouten één scorepunt afgetrokken tot een maximum van twee scorepunten voor het geheel van de open vragen.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Woon-wereldhandel

---

1 maximumscore 1

voorbeelden van juiste verklaringen:

- Burgers uit EU-landen (bijvoorbeeld woonachtig in de grensstreken) kunnen bij alle warenhuizen van IKEA in de EU werknemer worden.
- Er kan, zonder beperkingen en tijdverlies bij de douane, gewerkt worden met personeel op meerdere locaties.

2 C

3 maximumscore 2

voorbeeld van een juiste berekening:

- $\text{MAD } 699 \times \text{€ } 0,092 = \text{€ } 64,31$ 1
  - $\text{INR } 4.990 \times \text{€ } 0,012 = \text{€ } 59,88$ 1
- In India is de boekenkast het goedkoopst.

4 maximumscore 1

- (1) laag
- (2) afzetmarkt

indien twee juist 1
indien een of geen juist 0

5 B

Vraag	Antwoord	Scores
6	maximumscore 2 voorbeeld van een juiste uitleg:	
	• De kinderen van de werkende vrouwen kunnen een opleiding volgen.	1
	• Als deze kinderen ouder zijn, hebben ze meer kans op een beter betaalde baan.	1

Tv-generatiekloof

---

7 C

8 maximumscore 1

- (1) subsidies
- (2) collectieve

indien twee juist

1

indien een of geen juist

0

9 C

10 maximumscore 1

in 2008: 2 minuten

in 2018: 15 + 20 = 35 minuten

procentuele toename: $\frac{35 - 2}{2} \times 100\% = 1.650\%$

11 maximumscore 1

de leeftijdsgroep 13-19 jaar

12 maximumscore 1

- (1) minder
- (2) daalt

indien twee juist

1

indien een of geen juist

0

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Helikoptergeld

13 maximumscore 1

- (1) stijgt
- (2) innovatie van het productieproces

indien twee juist 1
indien een of geen juist 0

14 maximumscore 2

voorbeelden van een juiste berekening:

- 4de inkomensgroep: $\frac{€ 39.000}{€ 170.000} \times 100\% = 23\%$ 1
- 45% + 23% = 68% 1

of

- totaal inkomen tot en met de 4de inkomensgroep:
 $€ 19.000 + € 25.000 + € 32.000 + € 39.000 = € 115.000$ 1
- inkomensaandeel tot en met de 4de inkomensgroep:
 $\frac{€ 115.000}{€ 170.000} \times 100\% = 68\%$ 1

Opmerking

Een andere manier van afronden ook goed rekenen.

15 B

16 maximumscore 2

voorbeeld van een juiste berekening:

- totaal helikoptergeld: 8 miljoen × € 1.000 = € 8 miljard 1
- extra bestedingen: 0,25 × € 8 miljard = € 2 miljard 1

17 maximumscore 1

- (1) meer
- (2) nivellerende

indien twee juist 1
indien een of geen juist 0

18 maximumscore 1

voorbeeld van een juist argument:

Huishoudens met een laag inkomen hebben vaak geen financiële reserve en zullen de extra € 1.000 gebruiken als financiële reserve.

Waar zet ik mijn strandtent?

19 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste berekening:

$$€ 3 \times 500 = € 1.500$$

20 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste uitleg:

Omdat klanten de kortste afstand kiezen naar een strandtent, zal een deel van de klanten aan Ingrid's kant van het strand nu voor de strandtent van Henk kiezen.

21 maximumscore 1

voorbeelden van een juiste uitleg:

- Zonder prijsafpraak kan Henk zijn prijs verlagen en zo proberen nog meer klanten aan te trekken. Dit gaat nog meer ten koste van Ingrid's omzet.
- Zonder prijsafpraak moet Ingrid misschien ook haar prijs verlagen. Dit kan ten koste gaan van Ingrid's omzet.

22 maximumscore 2

voorbeeld van een juiste berekening:

• omzet Ingrid: $0,40 \times 200 \times € 3$	€ 240	1
• vaste kosten per dag:	€ 200 –	
variabele kosten: $0,40 \times 200 \times € 0,50$	<u>€ 40 –</u>	
nettoresultaat	€ 0	1

23 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste reden:

Prijsafspraken leiden tot minder concurrentie en hogere verkoopprijzen. Dat is nadelig voor de consumenten / badgasten.

Goede tijden

---

24 maximumscore 1

persoon 1: CBS
persoon 2: SER

indien twee juist 1
indien een of geen juist 0

25 maximumscore 2

voorbeeld van een juiste uitleg:

- In perioden van economische groei stijgt het nationaal inkomen, 1
- hierdoor zullen de (belasting)inkomsten van de overheid stijgen en de uitgaven (aan sociale uitkeringen) dalen. 1

26 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste berekening:

$$\frac{60 - 50,9}{60} \times 100\% = 15,2\%$$

Opmerking

Een andere manier van afronden ook goed rekenen.

27 D

28 maximumscore 2

voorbeeld van een juiste uitleg:

- Als de hogere inkomstenbelasting gecompenseerd wordt in de lonen van werknemers, kan de kostprijs van een product stijgen. 1
- Als de gestegen kostprijs doorberekend wordt in de verkoopprijs ontstaat inflatie. 1

29 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste uitleg:

Door verhoging van de arbeidskorting betalen de middeninkomens minder belasting (waardoor het besteedbaar inkomen kan stijgen).

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Italië failliet?

---

30 B

31 **maximumscore 1**

voorbeeld van een juiste verklaring:

Als de staatsschuld stijgt, stijgt ook het risico dat de staatsschuld niet volledig terugbetaald wordt.

32 **maximumscore 1**

(1) stijgen

(2) toenemen

indien twee juist

1

indien een of geen juist

0

33 **maximumscore 1**

voorbeeld van een juiste berekening:

$$\frac{€ 124}{€ 1.240} \times 100\% = 10\%$$

34 **maximumscore 1**

voorbeelden van juiste uitgaven:

– rente

– aflossing

indien beide juist

1

indien een of geen juist

0

35 **maximumscore 1**

voorbeeld van een juiste uitleg:

Door de hogere rentebetalingen zal de geldstroom van de armere EMU-landen naar de rijkere EMU-landen toenemen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

18 en op kamers

---

36 B

37 maximumscore 1

voorbeelden van een juiste reden:

- Thuiswonende studenten hebben nog niet geleerd om te gaan met de uitgaven als ze zelfstandig gaan wonen (omdat hun ouders veel betaald hebben).
- Thuiswonende studenten hebben minder vaste lasten waar ze rekening mee moeten houden.

38 maximumscore 2

(1) € 256,15

(2) 29%

indien twee juist

2

indien een juist

1

indien geen juist

0

39 maximumscore 1

voorbeeld van een juist argument:

Met het verlagen van het maandelijkse leenbedrag zal de toekomstige schuld lager zijn, waardoor er meer koopkracht in de toekomst overblijft.

40 maximumscore 2

1 juist

2 onjuist

3 onjuist

indien drie juist

2

indien twee juist

1

indien een of geen juist

0

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Maak 't in West-Brabant

41	C	
42	maximumscore 2	
	voorbeeld van een juiste uitleg:	
	• Door de gestegen werkloosheid daalden de inkomens / Mensen verhuizen uit de regio,	1
	• waardoor de omzet bij winkeliers daalt en het aantal faillissementen toenam.	1
43	maximumscore 2	
	voorbeeld van een juiste berekening:	
	• € 2.500 × 0,16 × 20 € 8.000	1
	• € 2.500 × 0,25 × 20 <u>€ 12.500</u>	
	totaal € 20.500	1
44	C	
45	maximumscore 2	
	(1) negatieve	
	(2) maatschappelijke kosten	
	(3) niet	
	indien drie juist	2
	indien twee juist	1
	indien een of geen juist	0

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per examinator in de applicatie Wolf. Cito gebruikt deze gegevens voor de analyse van de examens. Om de gegevens voor dit doel met Cito uit te wisselen dient u ze uiterlijk op 30 mei te accorderen.

Ook na 30 mei kunt u nog tot en met 12 juni gegevens voor Cito accorderen. Deze gegevens worden niet meer meegenomen in de hierboven genoemde analyses, maar worden wel meegenomen bij het genereren van de groepsrapportage.

Na accordering voor Cito kunt u in Wolf de gegevens nog wijzigen om ze vervolgens vrij te geven voor het overleg met de externe corrector. Deze optie is relevant als u Wolf ook gebruikt voor uitwisseling van de gegevens met de externe corrector.

tweede tijdvak

Ook in het tweede tijdvak wordt de normering mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Wissel te zijner tijd ook voor al uw tweede-tijdvak-kandidaten de scores uit met Cito via Wolf. Dit geldt **niet** voor de aangewezen vakken.

6 Bronvermeldingen

Woon-wereldhandel

pagina 2 beide afbeeldingen Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2024

informatiebron 1 Shutterstock 1458262238

TV-generatiekloof

pagina 4 Shutterstock 1964197675

informatiebron 3 Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2024

informatiebron 4 Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2024

Helikoptergeld

pagina 6 Shutterstock 1020558979

pagina 7 Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2024

Waar zet ik mijn strandtent?

informatiebron 7 Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2024

Goede tijden

pagina 10 Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2024

informatiebron 8 Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2024

Italië failliet?

pagina 12 Shutterstock 1324882853

18 en op kamers

pagina 14 Shutterstock 745877728

pagina 15 Shutterstock 739898623

informatiebron 11 Shutterstock 2158241303

Maak 't in West-Brabant

pagina 16 Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2024